

мр Мирко Гашовић

Ћирилица и право на приступ јавним информацијама

Саопштење прочитано на стручнонаучном скупу
Савремене информационе технологије – Интернет и ћирилица
(Српски језик, писмо и култура у савременим информационим технологијама)
Бијељина, РС/БиХ, 25. новембра 2003. године

Поштовани скупе!

Влада Републике Србије утврдила је предлог Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Текст предлога закона је доступан на интернету тј. на званичној страници Владе Републике Србије.

Тема мога излагања биће критичка анализа одредаба предлога Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја са становишта службене употребе српског језика и ћирилице. У своје излагању осврнуо бих се на однос предлога Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја и Закона о службеној употреби језика и писама Републике Србије и уопште према службеној употреби српског језика и ћирилице, као и у односу на међународне документе о правима човека.

Циљ закона је утврђивање владавине права и развој демократског поретка у Србији. Предлогом закона се уређује појам информације од јавног значаја, услови под којима су доступне информације од јавног значаја, поступак за остваривање права на приступ јавним информацијама и организација и надлежност органа који одлучују о праву на приступ јавним информацијама (повереника за јавне информације).

Пре свега потребно је разјаснити основне појмове из предлога Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Под информацијом уопште, подразумева се сваки податак или обавештење.

Информација од јавног значаја (јавна информација) је информација којом располаже орган јавне власти *о свему ономе о чему било ко има оправдани интерес да зна* тј. која је настала у раду или у вези са радом органа јавне власти одосно која је похрањена код органа јавне власти или која је похрањена по налогу, у име, односно за рачун органа јавне власти, без обзира на то да ли је извор информације орган јавне власти или које друго лице, без обзира на носач информација (папир, трака, филм, електронско медиј и слично), на место похрањивања информације, на то по чијем налогу, у чије име односно за чији рачун је информација похрањена, на датум настанка информације, на начин сазнавања информације (непосредно, путем слушања, гледања и слично односно посредно, путем увида у документ у којем је информација садржана и слично) или друго својство информације.

Према томе информација од јавног значаја може бити било која информација која је од значаја за грађане и за коју грађанин има оправдани интерес да с њом буде упознат.

Орган јавне власти је:

1. државни орган, орган територијалне аутономије, орган локалне самоуправе, као и организација којој је поверено вршење јавних овлашћења (у тексту предлога закона се користи заједнички термин – државни орган) ,

2. 2. правно лице које оснива или финансира у целини, односно, у претежном делу државни орган, и
3. 3. друго лице (правно или физичко лице) коме је државни орган поверио вршење одређених послова уговором или на други начин.

Право на приступ јавним информацијама обухвата право сваког лица да му буде саопштено да ли орган јавне власти поседује одређену јавну информацију, односно да ли му је она иначе доступна, право на увид у документ који садржи јавну информацију, као и право на копију тог документа. На овај начин се успоставља обавеза органа јавне власти према грађанину да га на његов захтев обавештава о свему што се грађанина тиче, чиме се у суштини доприноси заштити права и интереса грађанина у демократском друштву.

Предлог Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја не садржи одредбе о службеној употреби српског језика и ћирилице.

Службена употреба српског језика и ћирилице прописана је Законом о службеној употреби језика и писама, који се сходно примењује и на слободан приступ јавним информацијама, као и у поступку остваривања права на приступ јавним информацијама. У Републици Србији у службеној употреби су српски језик и ћирилично писмо, а под службеном употребом језика и писма подразумева се употреба језика и писма у раду државних органа, органа аутономних покрајина, градова и општина, установа, предузећа и других организација када врше јавна овлашћења, као и у раду јавних предузећа и јавних служби и у раду других организација кад врше послове утврђене Законом о службеној употреби језика и писама (чл. 2 Закона о службеној употреби језика и писама)

На први поглед чини се да посебно помињање службене употребе српског језика и ћирилице није потребно у Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја и да је Закона о службеној употреби језика и писама сасвим јасан и довољан.

Међутим, по мом мишљењу, било би важно предлог Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја допунити и одредбама о службеној употреби српског језика и ћирилице.

Слободан приступ јавним информацијама служи развоју демократског уређења у Републици Србији, због чега мора бити доведен и у везу са остваривањем права човека, која су утврђена међународним документима о правима човека. Према одредби из чл. 19 Опште декларације о правима човека свако има право да тражи, прима и шири обавештења било којим средством и без обзира на границе. Право на приступ јавним информацијама је посебан израз права из чл. 19 Опште декларације о правима човека. Остваривање права човека могуће је само уз поштовање културног идентитета појединаца и народа. *Није довољно да грађанина разуме информацију, већ је нужно да му она буде и доступна на његовом матерњем језику и писму, а то значи на српском језику и ћириличком писму.* Право да примамо информације од јавног значаја на српском језику и ћирилици је правно утемељено у међународним актима којима се јамче основна права човека и због тога мора бити доследно спроведено и у унутрашњем праву Републике Србије.

Јавна информација би могла бити забележена на српском језику и ћирилици, али би могла бити забележена и на неком другом језику или писму, на пример на латиници, или на језицима и писмима националних мањина односно на неком од страних језика и писама. Јавна информација која потиче од органа јавне власти мора бити на српском језику и ћирилици. Таква обавеза изричито произилази из одредаба Закона о службеној употреби језика и писама, али би је требало још једном изричито предвидети и нагласити и у будућем Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Јавне информације које потичу од физичких лица или из других извора могла би бити и на неком другом језику и писму.

Сматрам да би предлог Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја требало допунити тако што би се изричито прописала обавеза органа јавне власти да у сваком случају састави јавну информацију и то у аутентичном тексту и на српском језику и ћирилици и да такав текст поседује у својој службеној евиденицији. Према томе, јавна информација мора бити забележена на српском језику и ћирилици и мора бити доступна на српском језику и ћирилици, без обзира на свој изворни облик и на своје порекло тј. извор јавне информације. Копија документа који садржи јавну информацију морала би бити издата истовремено и на српском језику и ћирилици, без обзира на то да ли се издаје и на неком другом језику или писму. На тај начин се поштује законска обавеза о службеној употреби српског језика и ћирилице и међународни акти о правима човека, а истовремено омогућава нашим грађанима да му јавне информације буду доступне на матерњем језику и на његовом писму тј. српској ћирилици.

Слободан приступ јавним информацијама представљаће нови правни институт у законодавству Републике Србије и служиће остваривању права и слобода човека и грађанина, зајамчених не само унутрашњим правом, већ и међународним правним актима. Управо због тога, већ на почетку његовог постојања, потребно је и у самом закону нагласити обавезну службену употребу српског језика и ћирилице у вези са слободним приступом јавним информацијама. Остваривање права човека у демократском друштву могуће је само уколико се истовремено поштују његов матерњи језик и писмо.